

נא לא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי ההיחם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

ויגש

◆ אהבת חינוך ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

לעילוי נשמת
ר' שמואל בן מרים אליהו זצ"ל
נלב"ע ט' טבת תשמ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

ויגש

אהבת חינם

ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו: (בראשית מה יד)

בוכים על בית המקדש

אמרו רבותינו במדרש (בראשית רבה פג יב) ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך (בראשית מה, יד), וכי שני צוארים היו לו לבנימין?

אָלָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת יוֹסֵף רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשָּׁנִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁוֹת עֲתִידִין לְבָנוֹת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין וְעֲתִידִין לְחָרֵב, (בראשית מה, יד): ובנימן בכה על צואריו, רָאָה שֶׁמִּשְׁכַּן שְׁלֵה עֲתִיד לְהַעֲשׂוֹת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל יוֹסֵף וְעֲתִיד לְחָרֵב. (עיין ברש"י ובגמרא מגילה ט"ז:)

והנה אילו אנו היינו רואים את יוסף נופל על צוארו של בנימין אחיו הצעיר, ואת בנימין הנופל על צוארו של יוסף, היינו משוכנעים, בלי כל ספק, כי השניים מתרגשים עד בלי גבול מהפגישה המחודשת, ודמעות של שמחה זולגות מעיניהם.

אולם חז"ל מלמדים אותנו, כי הסיבה היחידה לבכיים של יוסף ובנימין, היתה בכיה על חורבן בתי המקדשות ועל משכן שילה.

הצוואר רמז לבית המקדש

ויש להבין מדוע הצוואר רומז על בית המקדש?

כתוב בשיר השירים "צוֹאֲרֶךְ כְּמַגְדֵּל הַשָּׁן" (ז ה) מבאר רש"י: צוארך – ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים, ולשכת הגזית גם היא שם, עשויה לחוזק ולמגן, כמגדל השן:

וביארו המפרשים: שבית המקדש הוא בבחינת צוואר, כמו שבאדם יש בו את חלק הראש ששם נמצא המוח שהוא דבר רוחני, ויש את הגוף שהוא החלק הגשמי, שבו מערכת העיכול וכו' ומה שמחבר אותם הוא הצוואר, כמו כן בנוגע לבית המקדש, הוא המקום שמחבר את העולם הזה עם השמים, ומחבר את עם ישראל לאביהם שבשמים.

השפתי חכמים מסביר, שכמו שהצוואר הוא המקום שדרך שם באה הנשימה, היינו חיות הנפשות, וכן לגוף בא האכילה והשתיה, היינו החיות הגופניות, כך דרך בית המקדש, בא שפע החיות, הרוחניות, והחיות הגופניות לעולם.

ובפרט שבית המקדש הוא החיות של כלל ישראל, כמ"ש: "כִּי שָׁם צִוְּהָ יי' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם" (תהלים קלג ג) ואמרו במדרש (דברים רבה פ"ב כ') דְּבָר אַחֵר, "פְּעֻלַת צְדִיק לְחַיִּים" (משלי י ט"ז) כָּל מֶה שֶׁפָּעַל דָּוִד וּשְׁלֹמֹה בָּנוּ לְחַיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וכמו שאומרים בברכות ההפטרה "רחם על ציון כי היא בית חיינו".

והנה בתרגום יונתן תרגם את הפסוק: וַיִּפֹּל עַל צוֹאֲרֵי בְנֵימִן אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן בָּכָה עַל צוֹאֲרָיו: – "וְאֶתְרַכֵּן עַל פְּרִיקַת צוֹרְוֵי דְבְנֵימִין אָחִיו וּבָכָא דְעֵתִיד בֵּית מוֹקֵדְשָׁא לְמַהוּי מִתְבְּנִי בְּחוּלְקֵיה דְבְנֵימִין וְעֵתִיד לְמַחְרֹב תַּרְתִּין זְמַנִּין וּבְנֵימִין בָּכָא עַל פְּרִיקַת צוֹרְרֵיה דְיוֹסֶף דְחָמָא מִשְׁכָּנָא דְשִׁילָה דְעֵתִיד לְמַהוּי בְּחוּלְקֵיה דְיוֹסֶף וְעֵתִיד לְמַחְרֹב"

התרגום מתרגם "ויפל על צווארי בנימן" – על פריקת צוורוי דבנימין. "ובנימן בכה על צוואריו" – על פריקת צווריה דיוסף.

צריך ביאור מה ראה התרגום לתרגם על מפרקת הצואר ולא כפשוטו על צווארו?

והנה מצינו כשנפגש יעקב עם עשו כתיב: "וַיִּרְץ עֶשָׂו לִקְרֹאתוֹ וַיִּתְּבַקְהוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשְׁקְהוּ וַיִּבְכּוּ" וז"ל התרגום: וְרָהַט עֶשָׂו לְקַדְמוֹתֶיהָ וְגַפִּיף לִיהָ וְאֶת־רַכְיָן עַל צְוֹרִיָּה וְנָשִׁיק לִיהָ. (בראשית לג ד) כאן ביאר התרגום, צווארו כפשוטו, ולא מפרקת הצוואר מדוע כאן שינה?

לפי הנ"ל יובן, דהתרגום רוצה להודיענו, דמנין לנו שהיה זה בכי של צער על חורבן המקדשות, אולי היה זה בכי מתוך שמחה של פגישה עם בנימין אחיו לאחר פירוד של 22 שנה? אלא מתוך שנפלו ובכו על מפרקת הצוואר, רמזו בזה שהם בוכים על פירוקו של הצוואר, על חורבן המקדשות שנמשלו לצוואר, כמ"ש פְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוָאֲרָף בְּנוֵי לְתַלְפִּיּוֹת (שיר השירים ד ד) ואמרו חז"ל: "לְתַלְפִּיּוֹת" – תל שכל פיות פונים אליו, (ילקו"ש שה"ש ד') וזה בית המקדש, לכך הדגיש התרגום "על פריקת צווארו."

ובזה יבואר גם מש"כ בתרגום יונתן על הפסוק: "וַיֵּאָסֹר יוֹסֵף מִרְפַּכְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל צְוָאָרָיו עוֹד": (בראשית מו כט)

כתוב בתרגום: וַיִּשְׁקֵי יוֹסֵף אֶת־יְכִיָּה וְסָלִיק לְקַדְמוֹת יִשְׂרָאֵל אָבִיו לְגִשְׁן וְקָדַם דְּאֶשְׁתְּמוֹדְעִיָּה אָבִיו סָגַד לִיהָ וְאֶת־חַיִּיב לְמִיָּהוּי שְׁנוּי קְטִיעַן וְתָהָא וְאֶת־חַמֵּי לִיהָ וְרָכַן עַל פְּרִיקַת צְוֹרִיָּה וּבְכָא עַל צְוֹרִיָּה תוּב עַל דְּסָגַד לִיהָ:

אם כן כאן תרגום: "פְּרִיקַת צְוֹרִיָּה" מדוע? והביאור בזה דקודם שראה יעקב שהוא יוסף, כבר השתחוה לו מרחוק, ובעוון שעל ידו נגרם שאביו ישתחוה לו, נקטעו שנותיו של יוסף, ועל אותה קטיעת שנים בכה יוסף, היתה זו בכיה על חורבן ימיו, על פירוק השלימות, ולכך וְרָכַן עַל פְּרִיקַת צְוֹרִיָּה ונפל על מפרקת הצואר, להורות, שבכיותו היא על הפירוק על שנותיו שנתפרקו ונחרבו. (פני מלך גוטליב)

להרבות אהבת הינם

לכאורה יש להבין מה פשר הבכי של יוסף ובנימין, נצייר לעצמינו אדם שהולך לחתונה של אחיו, ובמקום לשמוח איתו ולרקוד איתו הוא בוכה, שואל אותו החתן, אחי היקר למה אתה בוכה? אומר לו האח כי בעוד שמונים שנה אתה תמות... שואל החתן את אחיו, תגיד אתה בסדר!!! מה נזכרת עכשיו לבכות על מה שיקרה בעוד שמונים שנה, והרי כל אחד מת בסוף.

רק נפגשתם, תשבו על כוס קפה, תספרו חוויות, ובמקום לרקוד, אומר האח לחתן אתה יודע שבעוד שמונים שנה אתה לא פה לכן אני בוכה עליך איזה דיבורים אלה?

והנה כאן יוסף ובנימין נפגשים לאחר עשרות שנים שלא ראו אחד את השני, יוסף כל כך התגעגע לראות את בנימין כמ"ש: וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אַחֵיכֶם הֲקִטְןָ אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַחַנְדָּ בְנֵי: וַיְמַהֵר יוֹסֵף פִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת וַיֵּבֶא הַתְּדָרָה וַיִּבֶן שְׂמֵה" (בראשית מ"ג כ"ט ל) ובנימין גם כל כך היה מתגעגע ליוסף כמו שמובא בגמרא על הפסוק: וּבְנֵי בְנֵימִן בָּלְעוּ וּבְכָר וְאֶשְׁבֵּל גָּרָא וְנִעְמָן אָחִי וְרֹאשׁ מַפִּים וְחָפִים וְאָרְדָּ (בראשית מ"ו כ"א) ואמרו רבותינו (סוטה ל"ו): בלע, שנבלע בין האומות. ובכר, בכור לאמו היה. ואשבל, ששבאו אל. גרא, שגר באכסניות. ונעמן, שנעים ביותר. אחי וראש, אחי הוא וראשי הוא. מופים וחופים, הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתו. וארד, שירד לבין אומות העולם, א"ד וארד שפניו דומין לוורד.

עשרה בנים נולדו לו לבנימין, וכולם נקראו על שמו של אחיו יוסף, שמות של געגועים וכיסופים, לאחיו היחיד מאמא, והנה הגיע רגע המפגש ועל מה הם בוכים? על מה שהולך לקרות בעוד אלפיים שנה קדימה?

מה נזכרתם לבכות עכשיו על חורבן בית המקדש?

ב' קשה מדוע בכה כל אחד על החרבנות שיתחוללו בשטח שבטו של השני, מדוע יוסף בוכה על שני בתי מקדש שיעמדו בחלקו של

בנימין שסופן להחרב, בעוד בנימין בוכה על משכן שילה, שהיה בחלקו של שבט אפרים וסופו ליחרב, וכי לא היה מן הראוי שכל אחד יבכה על החורבן שבחלקו?

אולם מסביר האדמו"ר רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל את הדברים כך, כשנפגשו השבטים אחרי פירוד אנוס וממושך של שנים כה רבות, התבוננו וראו שהפירוד ביניהם עד כה, היה תוצאה של שנאת חינם בין האחים.

התבוננות זו הביאה אותם ברוח קדשם להבין עד לעומק שורש הענין, את הסכנה האיומה הצפונה בפירוד איש מרעהו בשנאת חינם, שהיא עלולה חס ושלום גם להחריב את בית המקדש,

כאשר הם ראו ברוח קדשם, את החורבנות שעתידים להתרגש על מקדשי ה' בעתיד הכל כך רחוק, הם לא היו יכולים לשמוח, ולא לחוש כל תחושה אחרת, מלבד תחושת כאב נוראה ועמוקה, אשר הביאה אותם לידי בכי בדמעות שלישי.

ובאותו רגע ממש הראו האחים הקדושים הללו, גם את תשובת המשקל והתיקון לעון שנאת חינם, וזאת על ידי אהבת חינם, על ידי כך שכל אחד בכה והצטער על חורבנו של השני.

זו היא אהבת חינם באופן הפשוט ביותר, שהאדם מיצר על צערו של חברו יותר ממה שהוא מיצר על הכאב האישי שלו, כמו כן כאשר שמח הוא בכל לבו בשמחת חברו לא פחות ממה שהוא שמח כאשר הוא עצמו הצליח, אות הוא לאהבת חינם.

התיקון לשנאת חינם הוא, חזוק האהבה ההדדית, שצער הזולת יכאב לך יותר מצערך שלך, לכן בכה כל אחד על החורבן בחלקו של חברו, ואף על פי שבית מקדשו של בנימין, לא היה יכול להבנות אלא על ידי חורבנו של משכן שילה משכנו של יוסף, בכל זאת בכה בנימין עליו והתפלל שמקדשו של יוסף לא ייחרב, כי מוטב לו שלא יבנה מקדשו הוא, ובלבד שלא יחרב מקדשו של אחיו, אהבה אמיתית בדרגה גבוהה כזאת, עשויה להיות תיקון לשנאת החינם. זו היא אהבת חינם.

(ישנו סיפור מפורסם על מקום הקרקע שנבנה עליו בית המקדש, באחד הנוסחאות של הסיפור מובא, ששלמה המלך הבטיח לאביו לבנות את בית המקדש.

והנה אחרי מות המלך דוד. התחיל שלמה לבנות את בית המקדש ברם מה שהיה נבנה במשך היום היה נחרב בלילה, התחיל שלמה לבנות בלילה, אך גם מה שנבנה בלילה נהרס ביום.

שלמה חיפש מקום אחר, ברם בכל מקום שהיו בונים היה הכל נהרס, שלמה היה מודאג מאד ושאל בכל מאודו לקיים מצוות אביו, אולם היה אובד עצות כי לא ידע מהו המקום המתאים לבנות את בית לה' וכאן בא הסיפור המפורסם.

מעשה בשני אחים אשר ירשו שדה מאביהם וחילקו ביניהם את השדה שוה בשוה, והנה לימים הרהר בליבו הגדול שבהם הלא אני כבר בניתי את ביתי, ויש לי ב"ה משפחה ומצבי טוב יותר מאחי הצעיר, אשר טרם נשא אשה ובנה בית, אלך אפוא ואעניק לו מתנובת השדה אשר נפל בחלקי למען תהיה החלוקה צודקת יותר.

וכן היה בכל לילה אחר חצות, נשא על כתיפיו ארגזים עמוסים מטוב הארץ, והניחם בחלקו של האח מבלי שירגיש בכך.

אחיו הצעיר לעומתו הרהר גם הוא בליבו, ואמר הלא אחי הגדול ממני עול כבוד של פרנסה רובץ על שכמו, שכן הוא מטופל במשפחה מרובת ילדים, ואילו אני אין עלי אלא מזונותי בלבד, אלך אפוא ואעניק לו מתנובת השדה אשר נפל בחלקי למען תהיה החלוקה צודקת יותר.

וכך היה בכל לילה אחר חצות נשא על כתיפיו ארגזים עמוסים מטוב הארץ והניחם בחלקו של האח מבלי שירגיש בכך.

והנה מפעם לפעם הרגישו שניהם בברכה הסמויה מן העין אשר נפלה בחלקם, ולא ידעו מהיכן מקור הברכה.

והנה בלילה אחד כאשר שלמה יצא לטייל בשדה, שמע כיצד צפור אחת מספרת לחברתה את הסיפור על נדיבות ליבם של שני האחים ואהבתם האמתית, שלמה התחקה אחרי מעשיהם של האחים שנפגשו באותו לילה בשעה שהעבירו את תנובת השדה מערימה לערימה, ובשעה שהבינו מה קרה כאן חיבקו זה את זה בהתרגשות ובשמחה.

שלמה המלך אמר להם מקום זה עליכם למכור לי, כי הוא הוא המקום בו בחר ה' לשכן את שמו שם ולבנות בו את בית המקדש.

האחים החליטו למסור את המקום במתנה למלך שלמה, והפעם לא רק שהבנין לא נהרס, אלא אדרבא הבנייה התקדמה במהירות מפליאה.

יש לציין שמקור המעשה בנוסחאותיו השונים אינו ברור, שהרי דוד המלך קנה את מקום המקדש מארוונה היבوسی ועשה גם את היסודות לבית המקדש, ויש מעוררים עליו וטוענים שבא ממקורות זרים ליהדות הוא מופיע בספרות הערבית.

אגב בבדיחותא יש מספרים את הספור הפוך, שכל אחד מהאחים חשב רק על עצמו, על טובתו ועל מסכנותו, לפיכך כל לילה הלך כל אחד מהם וגנב קצת מתבואתו של השני, שכן היה בטוח שלו מגיע חלק גדול יותר, לילה אחד נפגשו שניהם כאשר בידי כל אחד מהם מתבואתו של חברו וכמוכן שהמריבה גדלה עד לשמים עד כדי תגרת ידים.

באותו מקום נבנה 'בנין הכנסת' ושם עד היום שומרים באדיקות רבה על מסורת המריבות והמחלוקות בין אחים.)

יום ט' באב בבית מדרשו של האדמו"ר רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל ישב איש אחד על הארץ ואמר את הקינות, ניגש אליו חבר ובקשו לכתוב לו מכתב בענין נחוץ מאד שאינו סובל דיחוי, סירב האיש משום שלא רצה להפסיד את אמירת הקינות.

ראה זאת רבי יחזקאל, ניגש אליו ואמר לו, ברגע זה שאתה אומר את הקינות שרוי הנך באבל על חורבן הבית, והנה אמרו לנו רבותינו שבית המקדש חרב בעוון שנאת חינם, והתיקון לחטא שנאת חינם, הוא אהבת חינם, אם כן איפוא, בזה שתיטיב עם חברך ותסכים למלא את בקשתו לכתוב לו את המכתב, תסייע לבנין הבית העתיד, יותר ממה שאתה מסייע לבנייתו ע"י אמירתך את הקינות.

אי לכך כדאי לך ללכת עם חברך לעשות למענו את אשר ביקש ממך, גם אם תפסיד בזה את אמירת הקינות.

רבי יחזקאל מקוזמיר אבי שושלת האדמורים לבית מודז'יץ נולד בשנת תקס"ו בעיר פלונסק שבפולין, לאביו רבי צבי הירש שהיה צדיק גדול, על מצבתו חרותים דברי שבח, צדיק יסוד עולם נזר ישראל, בעל חבצלת השחון, (פיוט שחיבר) בוצינא קדישא, חסידיא ופרישא, עובד ה' באמת, איש אלקים, מורנו הרב צבי בר' זלמן.

אביו של רבי צבי, ר' זלמן נמנה בין חסידי הבעש"ט הראשונים.

אמו של רבי יחזקאל מקוזמיר היתה נינה של רבי שלמה איגר, בנו של רבי עקיבא איגר.

רבי יחזקאל מקוזמיר היה מבחירי תלמידיו של החוזה מלובלין רבי יעקב יצחק מלובלין.

הוא ניהל את עדתו במשך כארבעים שנה עד לפטירתו בי"ז בשבט תרט"ז בגיל 84 ומנוחתו כבוד בעירת קוזמיר.

סיפר המקובל רבי דניאל פריש (מחבר את הפירוש מתוק מדבש על הזוהר הקדוש). שהזדמן פעם לבית מדרשו של הרה"ק יצחק מפשעווארסק זיע"א באנטווערפן.

והנה הוא רואה מחזה לא שגרתי: קודם תפילת שחרית מגיע חתנו של הרבי, שלימים מילא את מקומו, הלא הוא

הרה"ק ר' יעקב. מסתובב בין מתפללי בית הכנסת לשואלם אם רוצים הם לשתות משהו, או אם מצאו מקום להניח את מעילם כיאות, או זקוקים לעזרה כל שהיא.

התפלא ר' דניאל פריש, הלא ר' יעקב הנ"ל מתנהג בגינוני קדושה רבים נעלים ומופלגים, ומצופה ממנו שינהג כמנהג חסידים וקדושים, שלא לשוחח כלל קודם התפילה וכיצד הוא מסתובב בין הקהל ומשוחח איתם?

המתין רבי דניאל עד שיגיע אליו וכשהגיע אליו ושאלו בחיור אם הוא זקוק למשהו? נענה לו באמירת שש ... שש... כשהוא מורה על פיו, כמסמן שאין ראוי לדבר לפני שמדברים עם מלך מלכי המלכים,

השיב לו רבי יעקב וכי מה חשבת שהאימרה הריני מקבל על עצמי מצות ואהבת לרעך כמוך, והריני אוהב את כל אחד ואחד מבני ישראל כנפשי ומאודי, זה לחש בעלמא? מין סיסמא כזו נטולת משמעות? חלילה! מצוה זו נוהגת בכל עת וביתר שאת עכשיו קודם התפילה, הריני לא מקבל על עצמי, אני מקיים מצות אהבת ישראל כמו ידי!

לימים סיפר רבי דניאל, הדברים הותירו בי רושם כה עז, עד ששינו את מבטו על מצוה נעלה וחשובה זו ועל כל חייו, כי כאן הבין עד כמה אהבת ישראל נוגעת בכל מצב, ובכל זמן, והיא ערך נעלה שבכוחו לגבור על ערכים נעלים רבים אחרים!

והנה לא רק המפגש של יוסף ובנימין היה ביטוי לאהבת חינום, אלא כל המפגש של יוסף עם האחים כשדיבר איתם, היה להרבות אהבת חינום, להראות לאחיו כמה הוא אוהב אותם, למרות כל מה שעשו לו.

כמ"ש הכתב סופר על הפסוק: "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֶחֱיֶיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם" (בראשית מ"ה ד)

שואל הכתב סופר למה הזכיר יוסף בדבריו "אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם" והלא הם ידעו שהם מכרו אותו, די שהיה אומר: "אֲנִי יוֹסֵף אֶחֱיֶיכֶם" ומדוע היה

צריך להזכיר עוונות ראשונים, ולומר להם את זה, הרי יוסף לא רצה שיתביישו אחיו?

מבאר הכתב סופר: הנה מצינו שיוסף אמר להם, "וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינַי אֲחֵי בְנֵימִין כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם": (שם פסוק יב) פירש"י "וְעֵינַי אֲחֵי בְנֵימִין". השוה את כולם יחד, לומר, שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי, שהרי לא היה במכירתו, כך אין בלבי שנאה עליכם: "כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם" בלשון הקודש (בב"ר שם י.).

והנה הרמב"ן מבאר: מה שיוסף דיבר איתם בלשון הקודש אינה ראייה שהוא יוסף, כי הרבה מצרים הכירו את השפה הזאת, ובודאי גם מושלי מצרים היו יכולים לדבר בלשון הקודש, כמו שמצינו שנבוכדנאצר דבר בלשון הקודש כמ"ש בדניאל "וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וְתַפְּעֵם רוּחִי לְדַעַת אֶת הַחֲלוֹם: (דניאל ב ג) ואם כן שואל הכתב סופר מדוע באמת יוסף דיבר איתם בלשון הקודש?

וביאר הכתב סופר: הנה כשנתבונן בתחלת שנאת האחים את יוסף היה זה ע"י שהוציא יוסף דיבה עליהם אל אביו, וח"ו יוסף לא רצה להלשין, רק לדעתו עברו עבירה שאכלו אבר מן החי, וקראו להם בני שפחות, וג"ע, וסיפר זאת לאביו, כדי שיוכיחם על פניהם ויענשם ויחזרו מדרכם הרעה לדעתו.

והאחים הרגישו בזה, ומחמת כן שנאו אותו, וחשדוהו, כי משנאתו אותם רצה שהאב ישניאם וירחיקם, ויאהב רק אותו, ולכן חשדוהו בכל דבריו בספרו החלומות ולא האמינו כי חלומותיו צודקות.

והאמת נתגלתה לבסוף, כי לא היה שנאה לו עליהם מעולם, רק היה כל כוונת יוסף לשם שמים, וכשיוסף התוודע לאחיו, רצה להביא להם ראיות חזקות, כי לבו שלם עמהם מאז.

והראיה על פי קושית הרמב"ן (פ' מקץ מ"ב ט) שכתב: כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים, והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח מכתב לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, וגם אילו היה מהלך שנה, היה ראוי להודיע לאביו, שבודאי יפדה אותו בממון רב?

אומר הכתב סופר: זאת משום שירא יוסף כי כשהוודע לאביו כי הוא במצרים, היה יעקב אבינו חוקר איך יוסף הגיע למצרים? הרי האחים הראו לו את הכותנת של יוסף טבולה בדם, כמ"ש: "וַיִּשְׁלְחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפְּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מִצָּאֵנוּ הֶכֶר נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֵךְ הוּא אִם לֹא:" וַיִּכְרְהוּ וַיֹּאמְרוּ כְּתֹנֶת בְּנֵי חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּוּ טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף: (בראשית ל"ז ל"ב-ל"ג)

אם כן לאחר חקירה קצרה היה מתגלה ליעקב כל האמת, שהאחים מכרו אותו, ואז היו מושנאים לפניו.

לכן יוסף העדיף להשאיר במצרים ולא להודיע לאביו כלום כדי שלא תגרם שום רעה לאחיו. וזה ראייה חזקה כי יוסף לבו שלם עם אחיו גם אחרי שמכרו אותו למצרים ועשו עמו רעה, כ"ש קודם המכירה שלא היה בלבו עליהם כלל.

אולם יכולים האחים לחשוב שבאמת יוסף עדיין שונא אותם, ובאמת היה רוצה להודיע לאביו, רק נמנע מסיבה אחרת, כי בתחילה היה לעבד כמה שנים ולא היה ביכולתו להודיע, ואחר כך היה 12 שנה בבית האסורים, ואז לא היה לו אפשרות להודיע לאביו, וכשנהיה מושל במצרים, ואז כן היה לו אפשרות להודיע לאביו, אבל אז כבר עברו עליו הרבה שנים, והוא הספיק לשכוח את שפת לשון הקודש שבו היה מדבר אביו, ולכן נמנע לשלוח מכתב, ואם כן יכלו לחשוב האחים שעדיין יוסף שונא אותם?

לכן כדי להסיר את החששות הללו מהאחים, אמר להם יוסף "וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינַי אֲחִי בְנֵימִן הַשׁוֹהֵה אֶת כּוֹלֵם יַחַד, לומר, שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי, שהרי לא היה במכירתי, כך אין בלבי שנאה עליכם: והראיה על זה, "כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם" בלשון הקודש ולא שכחתי את השפה, והיה בידי להודיע, אבל מחמת האחוה שאני אוהב אתכם לא עשיתי כן.

ולפי זה יובן מה שיוסף אומר להם, "אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם" מדוע הוא מזכיר להם עוונות ראשונים? מבאר הכתב סופר על פי מה שפירש רש"י למעלה, על הפסוק: "וַיֵּשְׁבוּ הַמְּלֹאכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאֵנוּ אֶל אֲחִיךָ אֶל עֶשָׂו וְגַם הִלֵּךְ לְקַרְאֲתָךְ וְאַרְבַּע

מאות איש עמו: " (בראשית ל"ב ז) מבאר רש"י: "באנו אל אחיך אל עשו" – שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו, כמו שהיה מקודם כן עתה.

ואמר יוסף "אני יוסף אחיכם" דהיינו שאני מתנהג עמכם באהוה, "אשר מכרתם אתי מצרימה", הגם שמכרתם אותי לעבד במצרים, ועשיתם עמי רעה, מכל מקום אני באהוה עמכם.

הרב ישראל זאב גוסטמן זצ"ל עמד בראש ישיבת "נצח ישראל" בשכונת רחביה הירושלמית. במבנה היסטורי הידוע כבית החבצלת.

הוא היה רגיל לתת שיעור בעיון בימי שני, שנמשך כארבע שעות, לשיעור זה היו רשאים להיכנס רק בני הישיבה ואורחים שקיבלו ממנו רשות מפורשת.

אולם בימי חמישי בשעות הצהריים, היכל הישיבה היה מתמלא ברבנים אנשי רוח דיינים, ומגוון רב של פרופסורים שהיו מצטרפים לתלמידים, יחד עם כל מי שחשקה נפשו בשיעור עמוק בגמרא, בשפת האידיש שנתן להם טעימה ממה שכמעט הושמד בשואה, לימוד בעיון כמו שהיו לומדים בישיבות לפני השואה.

השיעור היה נמשך כשעתיים, כדי שיוכלו המשתתפים לחזור לעבודתם.

אחד ממשתתפי השיעור הקבועים היה פרופסור מהאוניברסיטה העברית, פרופסור ישראל אומן ז"ל.

הייתה זאת שנת תשמ"ב (1982) וישראל שוב הייתה במלחמה, מלחמת שלום הגליל, היתה זו מלחמה נגד בסיסי אש"ף בדרום לבנון, חיילים גויסו ויחידות המילואים הופעלו, בין המגויסים היה גם חייל מילואים סטודנט שהתפרנס מהוראה, בשם שלמה אומן בנו של ישראל אומן.

ביום ראשון ט"ו בסיון תשמ"ב בשעה 5 לפנות בוקר החלו כוחות הצבא לנוע לעבר לבנון. אור ליום י"ט בסיון בקרב קשה

במיוחד נפגע הטנק שלו בפגיעה ישירה, ושלמה נהרג בגיל 25. (שלמה אומן הי"ד למד בישיבת שעלבים, אחר כך עבר ללמוד בישיבת מיר)

הרב גוסטמן יצא עם תלמידיו להשתתף בלוויה של שלמה. בהר הרצל, בבית הקברות הרב גוסטמן היה מאוד נסער, הוא סקר את שורות הקברים של החיילים הצעירים שנהרגו במלחמות.

בדרך חזרה מבית הקברות, פנה הרב גוסטמן לאדם שנסע איתו ואמר: כולם קדושים, נוסע נוסף שהיה ברכב שאל אפילו החיילים החילוניים? והרב גוסטמן ענה כל אחד ואחד מהם.

ואחר כך הוא פנה לנהג, ואמר לו תקח אותי לביתו של פרופסור אומן.

המשפחה חזרה זה עתה מבית הקברות, והייתה צריכה להתחיל לשבת שבעה, הצער והכאב היה גדול, שכן שלמה היה נשוי ואב לילד אחד, אלמנתו ילדה את בתם השנייה זמן קצר לאחר שנהרג.

הרב גוסטמן נכנס וביקש לשבת ליד פרופסור אומן, שאמר: לרב אני כל כך מעריך שבאת לבית הקברות, אבל עכשיו הרב ודאי צריך לחזור לישיבה.

הרב גוסטמן השיב תחילה ביידיש, ואחר כך בעברית כדי שכל הנוכחים יבינו.

אני בטוח שאתה לא יודע, אבל היה לי בן, בשם מאיר, הוא היה ילד מקסים, הוא נלקח מתוך ידי ונרצח בשואה.

בתקופה שהייתי בגטו וילנא, עבר עלי נסיון קשה ואיום, בני היניק וחכים מאיר הי"ד היה כבן שש שנים כשרצחוהו הנאצים לעיני במיתה אכזרית.

הרב סיפר, שלאחר שנרצח בנו, נטל את נעליו של בנו והחליפן בעבור חתיכת לחם להחיות בו את נפשות אשתו ובתו, שכמעט גוועו ברעב.

כשהגיע הביתה, חילק את הלחם לג' חלקים, הם שלא ידעו מהיכן בא הלחם, אכלו, אך הרב שם את הלחם בפיו, אבל לא יכול לבלוע, הוא אמר שהרגיש כאלו מקיים בעצמו את הפסוק ואכלתם בשר בניכם. ואז נתן את הלחם לבתו.

לימים אמר לו אחד מתלמידיו שאת הסיפור הזה על מאירק'ה צריך לספר לכל ילד יהודי בארץ ישראל. אמר לו הרב גוסטמן בהתרגשות עצומה, אני לא יכול, אני רואה את הנעלים הללו כל לילה לפני שאני הולך לישון...

פעם סיפר לחתנו רבי מיכל ברניקר זצ"ל שפעמים רבות הוא קם משינתו, וקול זעקות העוללים הנעקדים לעיני אמותיהם מהדהד באזניו, ואינו נותן לו מנוח, והוא מרגיע את נפשו, ע"י שמשקיע את עצמו בלימוד מכיריו.

הרב אמר, שראה בתקופה זו איך שמתקיים כל מה שכתוב בספר הקינות.

מאירק'ה שלי קדוש הוא, וכל ששת המליונים שנהרגו בשואה קדושים הם.

ואז הוסיף הרב גוסטמן זצ"ל ואמר לפורפסור אומן: אני מספר לך מה קורה עכשיו בעולם האמת... בגן עדן...

מאיר שלי מצרף את שלמה שלך למניין, ואומר לו: אני נהרגתי בגלל שאני יהודי, אבל לא יכולתי להציל אחרים, אבל אתה שלמה, אתה נהרגת בהגנה על עם ישראל וארץ ישראל, מאירק'ה שלי קדוש, אבל שלמה שלך הוא שליח ציבור, חזן במניין השמימי הקדוש בגן עדן.

הרב גוסטמן זצ"ל המשיך: מעולם לא הייתה לי הזדמנות לשבת שבעה על מאירק'ה שלי, תן לי לשבת כאן איתך, רק עוד קצת...

פרופסור אומן השיב, חשבתי שלעולם לא אוכל להתנחם, אבל הרב ניחמת אותי.

זוהי אהבת חינום להצטער ולהרגיש את הצער של השני.

סיפר הרב גוסטמן, שהיה גר בשניפישוק שבווילנה, המעשה היה ב 13 ביולי 1941 מוצאי שבת י"ז בתמוז תש"א הצום נדחה ליום ראשון, בשתיים עשרה בלילה התקרבה מכונית לחצר, מתוכה יצאו שלושה גרמנים וליטאי אחד, כאן גר הרב גוסטמן הם שאלו אותו? אני הוא. במקום לקחת אותו לבית הסוהר לוקישקי, ומשם ליער פונאר כפי שעשו לרבנים האחרים שנלקחו על פי רשימה מסודרת, התחילו הגרמנים מכים אותו על ראשו, למה אתם מכים אותי שאל הרב? ענו לו כי אתה הרב.

בבית נהיה מהומה ובלגן, ומחמת כן עלה בידו של הרב להיחלץ מידיהם ולברוח לחצר, ולהסתתר שם בן שיחי תפוחי האדמה.

ממרחק שמע, כי הגרמנים מחפשים אותו, כי הם נכנסים לגינה, והנה הם עומדים כבר על ידו, האחד דרך עליו בעברו בין הערוגות ברגלו, הרב פתח באמירת וידוי.

משנעלמו הגרמנים שלחה לו שוערת החצר הנוצרית, מכונת תספורת ומצנפת, הוא גזז את זקנו, חבש את כובע הגויים לראשו, עבר על פני החצר ונמלט.

למחרת נודע לו, כי באותו יום עברו הגרמנים, עם רשימה בידם על פני דירותיהם של כל הרבנים בעיר, מדירה לדירה, וכל מי שנמצא בביתו נלקח אתם, 'יום הרבנים' נקרא היום ההוא אחר כך.

בשנת תש"ד ברח הרב מהגטו עם אשתו ובתו והסתתרו למעלה מחצי שנה אצל גוי אחד, בבור צר וקטן מתחת האדמה, שהיה אפשר לשבת בו רק בראש כפוף בין הברכיים בלי לקום.

המקום היה מלא לכלוך, זבובים עוקצים ושרצים, ואכלו רק קליפות תפוחי אדמה, סיפר הרב שבתקופה זו הספיק לסיים פעמים רבות את מסכת זבחים שהיתה עמו באותה תקופה.

באחד הבקרים יצא הרב ממקום מחבואו ונתקל בגרמני בודד, שכיוון אליו את נשקו, הרב לא היסס, זינק לעברו והשליך מידיו את הרובה, וחנק אותו למוות. סיפר הרב לחתנו שהוא קיים בזה מצוות מחיית עמלק, כשהרג את הגרמני.

כשנאלצו לעזוב את ביתו של הגוי, ברח הרב עם משפחתו ליער, שם היה ניזון מכל מיני צמחים ופטירות שצמחו ביער, מעשה פלא סיפר הרב שקודם המלחמה טייל פעם עם ר' חיים עוזר, ודברו בדברי תורה, ולפתע עצר ר' חיים מהלימוד והחל להראות לו כל מיני צמחים ופטירות שגדלים ביער, ואמר לו מה טוב לעיניים ורעיל, ומה טוב למאכל, והארץ בכך רבות, הרב לא הבין מדוע רבי חיים עוזר מסביר לו על כך, הדבר הזה היה לו לעזר באותה תקופה ששהה עם משפחתו ביער, כשכל מזונם היה מהצמחים שהראה לו ר' חיים עוזר, באותו טיול קודם המלחמה.

לאחר זמן הצטרף לקבוצת פרטיזנים שהיו ביער, הרב סיפר שהרעב והצמא ביניהם היה כה גדול, שפעמים שדבק לשונם אל חיכם בצימאון, עד שלא יכלו לדבר והיו סוחטים עפר באופנים שונים ומרטיבים את פיהם עד שיוכלו לומר כמה מילים, והרב היה מרטיב את פיו כדי לדבר או להתפלל. עם פרטיזנים אלו נשאר עד סוף המלחמה.

עוד סיפר על תקופת שהותו עם הפרטיזנים, שסבלו מאוד מחוסר אוכל ומשקה, עד כדי כך שמשקלו ירד לארבעים קילו.

לימים סיפר שהוא בעצמו לא נזקק לאכול בשר אסור כלל כל ימי המלחמה, ועוד אמר, שלא חיסר אף יום אחד שלא הניח תפילין, וגם זיכה לאחרים להניחן, והיה נושא אותן בתוך מנעליו הגבוהים, ובשבת שאסור לטלטל, היה קושרם על רגלו בערב שבת.

בתחילת שהותו בגטו, שמע הרב, שאלמנותו של רבי חיים עוזר נמצאת באחד הבנינים בגטו, הרב גוסטמן חש לבקרה, אך היה אז במחנה עבודה, ושם היה יותר אוכל, והיא היתה בגטו ששם מתו ברעב.

הרב רצה לראות אולי יוכל לתת לה קצת אוכל, אך לא היה יכול לעבור לגטו, במקום שהיא היתה שם, כי ביום היה עובד, ובלילה היה עוצר, ומי שהיה מפירו היו יורים בו.

הרב גוסטמן שקל, והחליט שזה פיקוח נפש בשביל הרבנית, שהרי הצעירים עבדו וקיבלו לפעמים חתיכת לחם אך הרבנית היתה אשה זקנה שלא יכולה לעבוד.

הרב גוסטמן סיכן את עצמו, והלך לחפש אותה, בדרכו ראה אשה זקנה שוכבת על הארץ, מחזה שכיח בגטו, וכשעבר לידה, נחרד לראות שהיא הרבנית גרוזד'נסקי הי"ד, אשת רבי חיים עוזר שפרפרה בין חיים למות מחמת הרעב.

הרב גוסטמן, רץ מהר, וחיפש בכל הגטו איזה אוכל להחיות את נפשה, ובסוף מצא חתיכה של גזר יבש, הרב גוסטמן לעס את זה, ואז נתן לרבנית לאכול, ולאט לאט שבה להכרתה.

משהבחינה מי הוא זה שהציל את נפשה, אורו עיניה ואחר שהודתה לו אמרה, אתה הרי יודע עד כמה החזיק ממך בעלי.

הרב סיפר, שאח"כ היה כל יום משיג איזה חתיכה לחם או ירקות ובלילה היה מסכן את עצמו, והולך ומחיה את נפשה של הרבנית.

הרב העיד שבמשך המלחמה, אמר אולי מאות פעמים את נוסח הוידי הקצר כשחשב שאין לו מספיק זמן לומר את הוידי הארוך. מספר פעמים קרה שהנאצים העמידו את היהודים בשורה מעל הבורות יור, ובהגיעו אליו הפסיקו, או שהרובה התקלקל ואז הפסיקו. פעם אחת ארע שהנאצים ירו בשורה של היהודים והוא ביניהם, ויהודים רבים נפלו לתוך הבור, וגם הרב נפל לתוך הבור ושכב שם בין הגוססים והמתים, והיה אומר, חשבתי שאולי אני מת, וכך מרגיש מת בתחילה, אך לאחר שהנאצים סיימו והסתלקו, הוא יצא מקבר האחים כשרסיס תקוע בעורפו.

סיפר פעם הרב למקורביו על אודות התלאות שעברו עליו, ואמר מעיד עלי שמים וארץ שכל זמן המלחמה, לא היה לי ספק או הרהור באמונה ובטחון, עם זאת אמר הרב שהכין שבע קושיות לשאל בשמים.

אמר הרב, כבר היה לי את הביזיון הכי גדול שאפשר, והיה לי את הכבוד הכי גדול שאפשר בעולם הזה.

הביזיון הכי גדול היה, כשלקחו את בני מאירק'ה מהידיים שלי ורצחו אותם, הכבוד הכי גדול שהיה לי, כשפעם נכנסתי לחדר שהיו בו גדולי ישראל ששמעו את דבריו של ר' חיים עוזר, וכשנכנסתי קם ר' חיים עוזר, ואיתו קמו כולם, והייתי אז כבן עשרים, זה הכבוד הכי גדול שאפשר לקבל בעולם הזה.

לאחר המלחמה הגיע לארה"ב, ובהיותו שם ובהשתדלותו של רבי משה פיינשטיין זצ"ל הוזמן לעמוד בראש ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בניו יורק, והזמינו אותו לומר שעור, ר' זיידל אפשטיין אמר לרב שאינו יכול לבוא לשם בלי בגדים ראויים, כי אחרי המלחמה היו היהודים ערומים ובחוסר כל, הם לבשו באופן זמני, מדים שקיבלו מצבא ארצות הברית, בגדים אחרים לא היו לו, הרב אפשטיין שאל בגדים מהרב יצחק אייזיק טנדלר ז"ל ומאישים נוספים, כדי שהיה לרב מראה מכובד באומרו את השיעור.

ארבע שנים שימש כראש ישיבה בחב"ד עד לפטירתו של הרבי הריי"צ. סיפר הרב כשהתקבל למשרתו זו, הודיע להם שאין הוא נוהג לטבול בכל יום כמנהג חב"ד אלא רק בערב שבת, ואעפ"כ קבלוהו, אולם לאחר מכן יעץ לו ר' יעקב קמנצקי שיעזוב את הישיבה.

לאחר מכן הקים את ישיבת נצח ישראל וילנה רמייסל, בברוקלין על שם רבי ישראל מסלנט שהיה מרבני ישיבת ריימלס.

בשנת תשכ"ד הגיע הרב לארץ ישראל כדי לבדוק כיצד ניתן להעלות את הישיבה לארץ, הוא התייעץ עם הרב מטשיבין בשאלה היכן לפתוח את הישיבה, הוצעו לו שני בניינים, האחד בשכונת מאה שערים במחיר זול, ובנין שני יותר יקר בשכונת רחביה הבנין הידוע בית החבצלת.

ודעתו של הרב היתה נוטה לרכוש את הבנין הזול, אמר לו הרב מטשעבין, במאה שערים יש הרבה ישיבות, בשכונת רחביה שם אין ישיבות, לכן כדאי לפתוח שם ישיבה שתקרין קדושה לכל הסביבה

וכששאל את הרב מטשיבין וכסף מנלן?

אמר לו הרב מטשיבין מי שיש לו אמונה ובטחון בהשי"ת ורוצה באמת להרחיב את גבולות הקדושה אין לו מה לדאוג.

ניגש הרב גוסטמן לחתום על העסקה בבטחון גמור, מבלי שיש לו מושג מהיכן ישיג את הכסף.

סיפר הרב: לאחר שחתמתי על העסקה, נפנית לפעולה המעשית היחידה שיכולתי לעשות, שחתי פעמי לתפילה לשוחח עם הקב"ה, וכה אמרתי לקב"ה,

הרמב"ם בפירוש המשניות פותח את דבריו פעמים רבות במילים "אמר הקב"ה" משמע שמה שהרמב"ם אומר, אתה הקב"ה אומר, והרי יפתח בדורו כשמואל בדורו, ואם הטשעבינר רב, אומר לקנות את הבנין, זאת אומרת שאתה הקב"ה אומר כן, אם כן עזור לי להשיג את הכסף, ואכן בשרשרת של ניסים, הצליח הרב להשיג את הכסף לרכישת הבנין.

כשהגיע הרב לארץ פנה אליו הרב כהנמן ביקשו לבוא לכהן כראש ישיבה בישיבת פוניבז', ומאוחר יותר גם ר' שמואל רוזובסקי שהיה ידידו מנוער ניסה לשכנעו אך לשוא, (כידוע שהרב גוסטמן היה בחור בישיבת גרודנה, הציע לו אביו של ר' שמואל, ר' דוד שילמד עם בנו שמואל שאז היה עדין ילד) גם הרב מישקובסקי ראש ישיבת כפר חסידים ביקש ממנו לכהן כראש ישיבה בישיבתו, ולכולם סרב מטעם הכמוס עימו.

ר' חיים שמואלביץ שהיה ידיד נפשו, ביקשו שיאמר שיעורים בישיבת מיר אך הרב סירב, ואף לבקשה לומר שיעור אחד במיר השיב בשלילה, ואז ביקש ממנו ר' חיים שיבוא לשיעור שלו במיר, ולזה הרב גוסטמן הסכים, ואז אמר ר' חיים שיעור שלם מספרו של הרב קונטרסי השעורים על בבא מציעא, ובסוף השיעור אמר ר' חיים זהו שיעורו של הגאון הגדול שעלה לארץ ישראל, היות והוא סירב לומר שיעור, אמרתי אני שיעור משלו.

גם כשהציעו לו להצטרף למועצת גדולי התורה בארץ ישראל, סירב, וגם כשהוזמן על ידי הבד"ץ של העדה החרדית לכהן כאב"ד, לא הסכים, וכל חפצו ומגמתו היה רק לשבת בד' אמות של ישיבתו, ולעסוק בתורה.

רבי ישראל זאב גוסטמן זצ"ל נולד בשנת תרס"ז בליטא כבר בצעירותו נודע כעילוי, ולמד בחברותא יחד עם רבי חיים שמואלביץ בגרודנה, כן למד מפי רבי שמעון שקופ בישיבת גרודנה, בגיל 21 התחתן עם בתו של הרב מאיר באסן, שהיה ראש ישיבת רמיילס בוילנה, וחבר בבית הדין של רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, בתקופה שבין האירוסין לנישואין, נפטר חמיו הרב באסן, והרב גוסטמן נבחר במקומו כרב וכחבר בית הדין, למרות גילו הצעיר.

בכ"ח בסיון תשנ"א נפטר הרב גוסטמן זצ"ל, בגיל 84 כשאלפים צעדו ברחובות ירושלים וליוו אותו במסעו האחרון להר הזיתים.

חתנו הרב מיכל ברניקר זצ"ל שהיה נשוי לבתו היחידה הרבנית פסיא, כיהן לאחר פטירת חמיו בראשות הישיבה.

עד כמה אדם צריך להרגיש את הצער של השני, ידוע הסיפור על רבי אריה לוי זצ"ל שהלך עם אשתו למרפאתו של ד"ר נחום קוק, ואמר לו רגלה של אשתי כואבת לנו...

ד"ר נחום קוק היה רופא ומנתח בכיר בבית חולים הדסה במשך כעשרות שנים, אביו הוא רבי דב הכהן קוק רבה של עפולה ומנהל מכון הרי פישל, ואחיו של הראי"ה קוק. אחיו של ד"ר נחום קוק, הוא רבי רפאל קוק רבה של טבריה אביהם

של רבי שמחה הכהן קוק אב"ד רחובות, ורבי נחום קוק מרמת גן, אביו של הרב דב קוק שליט"א מטבריה. רבים מגדולי הדור טיפלו אצלו, ביניהם, רבי יחזקאל סרנה הרב בענגיס ועוד...

רבי רפאל הכהן קוק, התחתן עם הרבנית רחל ע"ה לבית מנדלבוים, חתונתם תקיימה בי"ד באב תרפ"ח, ובאותו זמן חגגה המשפחה את חנוכת "בית מנדלבוים" המפורסם ברחוב שמואל הנביא בירושלים, בעליית הגג התקיימה החתונה.

בית זה בן שלוש הקומות היה לתפארת, המשפחה גרה בקומה העליונה, בקומת הקרקע נבנו דירות קטנות להשכרה, ובקומה הראשונה דירות יותר גדולות כדי לקיים מצוות הכנסת אורחים.

הכנסת האורחים של המשפחה נהפכה לשם דבר, ועולים רבים שהגיעו לירושלים התחילו בבית זה את התיישבותם בארץ.

הבית שהיה עומד בחזית הקרבות שהיו באיזור, נחרב בידי הלגיון הירדני על ידי כך שהטילו כמות גדולה של חומר נפץ על הבית, שקרס על יושביו וקבר תחתיו 35 הרוגים.

כל הבית נהרס ונשאר רק קיר החזית עם שער הכניסה, ולאחר המלחמה עבר שם קו הגבול בין ישראל לירדן שם הוצבו חיילי האו"ם ונקרא מעבר מנדלבוים.

המצב נמשך כך 20 שנה עד למלחמת ששת הימים שחזר הבית לידיים יהודיות כיום נמצאת הישיבה של הרב שלום ארוש חוט של חסד.

סיפרו בירושלים, כי צוואה הייתה לו מדודו הראי"ה קוק, שיתייחס באופן מיוחד ללומדי התורה בכלל, וליהודי ירושלים בפרט.

ד"ר נחום קוק נפטר ביום כ"ה בחודש אב שנת תש"ן ונטמן בבית העלמין סנהדריה.

עשרה בטבת

כתב הבית יוסף (סימן תק"ג) בשם רבינו דוד אבודרהם, (הלכות תענית עמ' רנד) שעשרה בטבת, הוא משונה משאר תעניות, שאם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו "בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה" כמו שנאמר ביום הכפורים, וכתב הבית יוסף לא ידעתי מנין לו זה.

כל שאר הצומות אם הם חלים בשבת נדחים ליום ראשון, כמו בט' באב אם חל בשבת הוא נדחה ליום ראשון, מכל מקום צום עשרה בטבת אילו היה חל בשבת לא היה נדחה, מפני שכתוב בו "בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה" "בֶּן אָדָם פָּתַב לֶךְ אֶת שְׁם הַיּוֹם אֶת עֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה סָמַךְ

מִלֶּךְ בְּבֵל אֶל יְרוּשָׁלַיִם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" (יחזקאל כד ב) כמו ביום הכפורים.

ובספר תיקון יששכר (לרבי יששכר סוסאן מערבי, מגדולי רבני צפת לפני למעלה ארבע מאות שנה בתקופת הב"י והאר"י ז"ל דף כח ע"א) כתב שכן מצא בתשובות הגאונים.

הרבה אחרונים עמדו על דברי האבודרהם, וכמו כן החתם סופר כתב: יש להבין הלא י' טבת לא היה אלא רק תחילת המצור על העיר, ועד שתי שנים ומחצה לא נחרבה, ולכאורה קשה יותר החורבן מאשר תחילת המצור, והנה פלא שאילו היה ט' באב חל בשבת, היה נדחה ליום ראשון ולא היו צמים בשבת, ואילו עשרה בטבת, לו היה חל בשבת כן היו צמים?

ועוד צריך להבין למה ט' באב אילו היה חל בערב שבת לא היו משלימין את הצום עד הלילה, כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה כמבואר בעירובין (מא). ואילו י' טבת שחל בשבת משלימין את הצום עד הלילה?

וכתב החתם סופר (בספרו תורת משה) לבאר: שהטעם שקבעו תענית על המצור שעשה נבוכדנאצר, אף שהיתה ירושלים כמה פעמים במצור, כגון בימי פרעה נכה וכדומה? לפי שבאותם ב' שנים ומחצה, שהיתה ירושלים במצור, ישבו בבית דין של מעלה, לדון האם להחריב את בית המקדש או לא, אלו מיימינים ואלו משמאילים, עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית.

והנה אין לך שנה, שאין קללתה מרובה מחברתה, וכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו.

נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חורבן חדש, ולכן בכל פעם כשמגיע אותו יום של עשרה בטבת, מתחיל בשמים משפט החורבן, ובכל עשרה בטבת יושבים ודנים למעלה על משפט החורבן של אותה שנה.

(ודבר זה מרומז בספר הקרנים, חיברו רבינו יצחק בן הראב"ד בפירושו הנקרא דן ידין הוא פירוש הרב שמשון מאסטרופולי, והוא בענין חודש טבת)

וידוע שכל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו או אימו, אין אנו מתענים בשבת, אבל תענית חלום מותר להתענות בשבת, כיון שעל

ידי הצום תתבטל הגזירה הרעה שהיתה צריכה לבוא עליו, אם כן התענית היא עונג ולא צער.

ולכן תענית ט' באב שהוא רק על צרה שעברה, לא דוחה את השבת, אבל תענית י' טבת שבאה בכדי לבטל את הצרה העתידה, שהרי עכשיו דנים בשמים האם יבנה בית המקדש או לא, ממילא הצום הוא עונג לו, כי זה תענית שתבטל את הגזירה הרעה, ולכן אילו היה חל בשבת, היה דוחה את השבת. (תורת משה סוף פרשת ויקרא דף ט דרוש לו' באדר)

ביאור דבריו, שיום המצור, יום עשרה בטבת הוא היה היום שפסקו בבית דין של מעלה להחריב את בית המקדש, והמצור היה תחילת ביצוע פסק הדין ההוא, וכן בכל שנה ושנה ביום עשרה בטבת הוא יום הדין על בית המקדש, שבו דנים בבית דין של מעלה האם ימשך המצב של חורבן, או לא, ולכן צמים בו, לא רק משום אבילות על המצור שהיתה, אלא גם ובעיקר כדי לבטל את גזר דין עתידי של החורבן, שלא יגזר השנה המשך החורבן אלא בנין וגאולה.

ולפיכך צום זה דוחה שבת, דומיא דתענית חלום, שיפה לבטל חלום כאש לנעורת ודוקא באותו יום, כמבואר בגמ' שבת (יא.) ומשום הכי עונג הוא לו לצום ולא לאכול, כמ"ש בטור (או"ח סימן רפ"ח) וז"ל הא דאיתא בפרק אין עומדין, היושב בתענית בשבת קורעים לו גזר דינו של ע' שנה, מיירי בתענית חלום, שאותו מותר בשבת, לפי שנפשו עגומה על חלומו שראה, וחושב שיתבטל בשכר התענית, א"כ התענית הוא עונג לו, ומ"מ צריך להתענות יום אחר שיתכפר על שביטל עיקר עונג שבת.

ואם כן אדרבה האוכל הוא עינוי בשבילו, כי עומדת עליו גזירה שלא תתבטל אלא בצום ביום ההוא.

וכן כאן, עונג הוא לנו לצום בעשרה בטבת שחל בשבת, כי על ידי הצום הזה אנו מבטלים הגזירה העתידית של חורבן, ושייך דבר זה רק באותו יום כמ"ש בעצם היום הזה וכמו תענית חלום.

ואם כן, כמו שביום הדין, יום ראש השנה, אנו מתחילים כבר חודש לפני להרבות בתשובה ובמעשים טובים, כדי שנצא זכאים בדין, הוא הדין, שגם בימים אלו, לפני יום הדין על בנין בית המקדש, עלינו

לתקן ביתר שאת, וביתר עוז, את הסיבות שגרמו לחורבן בית המקדש, ותחת שנאת חינם, עלינו להרבות באהבת חינם.

כל לב יהודי נזעק בשאלה: למה? למה הגלות הזו כה ארוכה, כה מייסרת, כה מתמשכת? למה כבר עברו קרוב לאלפיים שנה ועדיין לא נגאלנו? למה הגלות הראשונה של עם ישראל נמשכה שבעים שנה בלבד, ואילו הגלות הזו כבר נמשכת ונמשכת ועדיין איננו רואים אור בקצה המנהרה האפילה? האם יש משהו שנוכל לעשות, כדי לקרב את ביאת המשיח והגאולה?

במענה לשאלות הללו מגלה רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל, בספרו 'יערות דבש' דרוש ז' שהדבר בהחלט תלוי בנו, הגאולה היא ממש בידינו וכיצד? הבה נתבונן, באדם שחלה במחלה ל"ע כתוצאה מאכילת מזון שהוא אלרגי אליו, שוכב החולה על מיטתו, נאנח מייסורים, גונח מכאבים, הוא חפץ מאוד להירפא, נוטל תרופות ובוטל כדורים, ועדיין הוא חולה קשות...

לפתע נגלה, כי בעודו שוכב על מיטתו ונוטל את תרופותיו, ממשיך אותו חולה באכילת המזון שהוא אלרגי אליו, הוא שוכב על המיטה מתייסר וגונח, וממשיך לנגוס בהנאה באותו אוכל שלא טוב עבורו, מזון מסוכן המזיק לו, עתה כבר הכל ברור, כיצד יתרפא החולה אם הוא ממשיך להזין עצמו במזון המזיק שהחליא אותו? כיצד ימצא מזור כשעודו מחובר למחוללי מחלתו?

והנמשל נוקב מאוד, הרי חז"ל גילו לנו את המניע לגלות הנוראה הזו, והוא שנאת חינם, שנאה בין אחים, היא שהובילה לגלות הנוראה הזו, היא המזון המזיק שהביא עלינו את מחלת הגלות הכואבת והמייסרת!

עברו קרוב לאלפיים שנה, זועק 'היערות דבש' וכמעשהו של אותו חולה עדיין לא התנתקנו מהמזון המזיק שהביא עלינו את המחלה, טרם זכינו להתנקות מכל בדל שנאת חינם, טרם הפכנו את אהבת החינם לחלק מחיינו, כיצד נצפה לביאת המשיח והגאולה כשעודנו מחוברים למחוללי מחלת הגלות? כיצד נוכל לזכות בגאולה השלמה כששנאת חינם עודה חיה פועמת בתוכנו?

איתא בגמרא (יומא ט:): רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם – נתגלה קצם, בית ראשון שנתגלה עונם שעברו על ג' עבירות החמורות, נתגלה קיצם, שלסוף שבעים שנה בגלות בבל, יחזרו לירושלים.

אבל אחרונים שלא נתגלה עונם – לא נתגלה קצם. בית שני שלא נתגלה עונם בכתובים לא נתגלה הקץ ועד היום אנו בגלות.

שואלים המפרשים מה הפירוש בית שני שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם? הרי כמה שורות לפני כן אומרת הגמרא אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם. כל ילד יודע שבית שני חרב על שנאת חנם אם כן מדוע הגמרא אומרת שלא יודעים מה היה עונם שבסבית זה עדיין אנו בגלות?

תשובת הדבר, שלכאורה יש לנו לשאול, מה הקשר בין גילוי עונם לגילוי קיצם, ומדוע נתלה אחד בשני, האם בגלל שנתגלה עונם אזי אינו כ"כ חמור, ומשום כך נתגלה גם קיצם?

ובעצם יש לתמוה מדוע באמת לא נתגלה עונם של אנשי ביהמ"ק השני בנבואת החוזים, והרי הם ניבאו עתידות עד עת קץ ומדוע לא ניבאו על עוון אנשי ביהמ"ק השני?

אך הבנת הדברים כך היא, גילוי העוון אינו מתבטא בגילוי סוד נעלם ודי בכך, אלא גילוי העוון מתבטא בהכרת העוון, וההודאה בחטא, ומאחר והראשונים הכירו והודו בחטאם חזרו בתשובה, ומשום כך נתגלה קיצם ונגאלו מגלותם.

ואמנם בבית המקדש השני לא מצינו שוב חטאים אלו של הראשונים, שוב לא חטאו בע"ז ג"ע ושפיכות דמים כמפורסם בדברי ימי בית שני וכך מבואר בגמ' מסכת סנהדרין ס"ד יעוי"ש אלא עסקו בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים.

אך האחרונים לא נתגלה עונם, פי' הם לא הכירו והודו בחטאם בשנאת חנם, ואף שידעו בטענת וזעקת חכמי ישראל על חטא חמור זה שביניהם.

העם לא הודה ולא הכיר שאמנם החטא בידו, ומאחר ולא הודו בחטאם, אזי ודאי שלא חזרו בתשובה על חטאם זה, וממילא לא נתגלה קיצם, שהרי כל זמן שחטא זה שגרם לחורבן בידם, ברור שלא יוכלו להבנות מן החורבן.

והיא היא המארה האוכלת בעם ישראל זה כאלפיים שנות גלות, וגורמת לשואות רדיפות וצרות אין קץ, אשר קיצם לא נגלה לנו, כי רק תיקון החטא שהביא את החורבן יכול לגרום לקץ החורבן.

מסופר על יהודי ניצול שואה, אשר איבד את כל משפחתו, הוריו, אחיו, אשתו והילדים, נותר רק הוא בעולם גלמוד, לאחר המלחמה עלה לארץ ישראל.

כאשר הגיע חג הפסח, ישב לעשות ליל הסדר לבדו, ידוע ההלכה שאם יש ילדים הם שואלים מה נשתנה, ואם אין ילדים אשתו שואלת, ואם אין אף אחד, שואל הוא את עצמו מה נשתנה, וכך עשה.

שאל את עצמו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? והמשיך לשאול ולמרר בבכי, מה נשתנה הגלות הזאת מכל הגלויות? וכך ישב ובכה על מר גורלו, עד שנרדם וחלם, בחלום, הגיע אדם הדור פנים, ואמר מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? מה נשתנתה הגלות הזאת מכל הגלויות?

התירוץ הוא: שבליילה הזה כולנו מסובין...

התעורר היהודי כולו נפעם, הרגיש שבחלום זה יש ממש, אך לא ידע לפרש את פתרון החלום.

החליט ללכת לשכנו התלמיד חכם, שיפרש לו את פתרון החלום.

כאשר נקש על הדלת, הם היו בעיצומו של ליל הסדר, השכן התלמיד חכם, שמח לבואו של השכן האורח, הוא הזמין אותו לחוג עימם את ליל הסדר, אך הוא סירב, אמר לו השכן היכנס, אך הלה סירב ואמר, שבא לשאול שאלה, וסיפר לשכנו את החלום.

אמר לו השכן, לאחר ליל הסדר אני יושב לחפש בספרים,
ואנסה להבין את פשר החלום.

ובאמת התלמיד חכם מצא את פתרון החלום.

הגיע חזרה לשכנו, זה קיבלו בשמחה וסקרנות, נו מצאת
פתרון החלום? כן, אספר לך.

שאלת, מה נשתנתה הגלות הזאת משאר הגלויות?
וקיבלת תשובה, שבגלות הזאת כולנו מסובים...

הרי ידוע אם רוצים לאפות לחם, עושים את הלחם מקמח
חיטה, אשר התכונה של קמח זה, גורם שיוצא לחם שלם
ויפה, אך אם ירצו לעשות לחם מקמח סובין, יצא הלחם
מפורר, מפני שאינו מצליח להתחבר לחלק אחד כמו חיטה.

כך גם בגלות זאת, ישנם הרבה מחלוקות בין אדם לחברו
ושנאת חינם, מעשים אלה גרמו לחורבן בית המקדש, וזה עדיין
לא נבנה, עד שנרבה באהבת חינם. (המחדש בטובו)

הרבי הבית ישראל מגור זיע"א היה מזמין אנשים לקידוש
ולסעודות, והיה אומר דברי תורה קצרים אח"כ היו שכתבו
אותם.

באחת השבתות סיפר, שהיה יהודי קנאי אחד ששפך על
הרב קוק מי שופכין באמצע הדרשה שלו, הרב קוק הוציא
מטפחת, ניגב את פניו והמשיך את הדרשה כאילו כלום לא
קרה.

לאחר כמה שבועות הרב קוק חילק דמי קמחא דפסחא
לנזקקים, והנה הגבאי שלו הרב יצחק דוד שוטלאנד רואה
שהרב הוסיף את היהודי הקנאי ההוא לרשימה, לתת לו
תמיכה.

אמר המזכיר לרב אני בשום פנים ואופן לא מסוגל ללכת ליהודי ששפך על הרב מי שופכין, ולתת לו תמיכה מהרב, אם הרב מוחל על כבודו, אבל מה עם כבוד התורה?

אמר לו הרב, אם אתה לא תלך, אני אלך בעצמי...

למזכיר הנ"ל לא היתה ברירה, והלך ליהודי הקנאי לתת לו את התמיכה בלב כבד.

כשחזר אמר לו הרב, הרי כתוב שבית המקדש נחרב בגלל שנאת חינם, והתיקון הוא אהבת חינם, אבל כיצד יכול בכלל להיות מצב של אהבת חינם, הרי אנחנו מצווים לאהוב כל יהודי ויהודי כך שאף פעם זו לא אהבת חינם?

אלא כאשר יהודי מבזה אותך, ויש לך סיבה טובה שלא לאהוב אותו, שם אם אתה אוהב אותו, זו אהבת חינם.

סיים הרבי הבית ישראל מגור ואמר: זה אמנם סיפור יפה מאד לספר אותו, אבל מי הוא זה היחיד שגם מסוגל לקיים אותו, רק הרב קוק זצ"ל.

מסופר על רבי שלמה (שלומק'ע) מווייעהיל זצ"ל, שכידוע כאשר היו באים אליו להתייעץ עם ענינים מסובכים, או על חולים מסוכנים, היה הולך למקוה, והשמש הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל היה עומד לצידו ומקריא לפניו את השאלה, או הקוויטל, והרבי היה טובל, וכשהוציא ראשו מהמים היה עונה וחוזר חלילה.

פעם כשטבל הרבי במקוה, והשמש הקריא לפניו את השאלות והקוויטלך, נכנס אחד אל המקוה, והתחיל ללעוג על הרבי ואמר בקול רם, כדי שהרבי ישמע, המצאות, דמיונות, שואלים שאלות טובלים במקוה, ועוד מספרים שזהו תשובות מן השמים, וכך זעק בדברי חרופים וזלזול לבזות את הרבי.

כשהרבי יצא מהמקוה, ביקש מהשמש לברר אצל הבלן מי היה אותה יהודי, והיכן הוא מתגורר.

השמש פחד מהקפידה של הרבי, שלא יעניש את אותו יהודי, אבל הרבי לא וויתר, ובתוקף התעקש שיגידו לו מיד מי הוא האיש, ואיפה הוא מתגורר.

בלית ברירה אמרו לו מי היה האיש ואיפה הוא גר, אז אמר הרבי להמשמש הבה ונלכה אליו.

כשהגיעו לבית האיש, דפק השמש בדלת, והאיש פתח את הדלת, וכשראה את הרבי עומד מולו נבהל, ומיד הוציא הרבי מכיסו סכום כסף גדול מאוד, ואמר לו קח את הכסף.

האיש נבהל והתחיל לבכות בהתרגשות, וכאשר נרגע קצת מלבכות, התחיל בבושת פנים לשפוך את לבו המר להרבי, איך שאין לו לחם לאכול, וילדיו רעבים ממש ללחם, והוא במצב של חרפת רעב, והוא זקוק מאוד לתמיכה, אך הוא מתבייש לבקש מאנשים נדבות, לכן אינו מוצא מילים מה לומר, ואיך להודות להרבי על הכסף אשר ממש הצילו אותו, ואת משפחתו מחרפת רעב, וכשפניו למטה ועיניו יורדים דמעות בלי הפוגות ביקש מחילה מהרבי.

כשהלכו משם הסביר הרבי למשמשו ואמר, ממעשה זה תלמד הדרכה לכל החיים, תדע כאשר יהודי מחרף ומגדף ומבזה אותך חינם, תדע שאין הוא מתכוון עליך, אלא פשוט לבו מר לו, כמו זה, שמצב פרנסתו היה דחוק ביותר, ולבו מר עליו, ועל כן צעק, כשיהודי צועק צריכין לשמוע את צעקתו ולהבין בין השורות את מר לבו, ומהו הדבר אשר כואב לו כעת, ואז צריכים לעזרו ולסייעו כדי להוציאו ממצבו הדחוק ואז תראה שיפסיק מלצעוק עליך.

סיפור זה הוא שיעור מלא של מוסר והדרכה, שבעצם אין יהודי שונא שום יהודי אחר, וזה שלפעמים רואים שאחד צועק ומבזה אחרים, או עורך מחלוקת, יש לידע שפשוט לבו מר עליו, ובמקום לענות לו ולערוך מלחמה נגדו, יש לראות איך יכולים לעזרו, ואז ממילא הסבל והצער שטמון בלבו, ילך, וכל המחלוקת והשנאה יתבטלו.

סיפר הרבי מבאבוב רבי שלמה הלברשטאם זיע"א היה מעשה באחד שסיפר לי על רב פלוני שדיבר עלי סרה, והרהרתי בעצמי, רבונא דכולא עלמא, וכי בשביל שנכשל זה בדיבורו אכשל אף אני בחטא חמור של שנאת אחים.

הן הנכשל בעבירה זו מתרחק מבוראו, והאיך יעיז עוד פניו אח"כ לשפוך שיח בתפילות ובקשות, ויש המאבדים עשתונותיהם לגמרי, אחר שפגע בהם אדם, ואף בשעת התפילה לא יוכלו להסיח דעתם מהבלים אלו, ובזאת לא די, אלא אף גם בתפילת לחש עסוקים להמציא ברעיונם האיך לנקום בו ולעוקרו מן השורש.

בזה התכוננתי לעצמי, וכי בשביל שאדם זה מקטני הדעת הוא ולא כבש את יצרו אצעד גם אני בנתיבתו!!!

על כן מיד כשסיפר לי פלוני אודות דיבורי הרב הנ"ל, מיהרתי לשוחח עמו דרך הטלפון, כשדרשתי בשלומו, נתוודע לו שהאדמו"ר מבאבוב, הוא זה שמשוחח עמו, ונתלהב מאוד, והחל לגולל לפניי זיכרונות מזמנים עברו, כששהינו יחד בגיא הצלמוות, בימי זעם המלחמה בעיר בוקרסט.

עניתי אף אני ואמרתי: הן שהינו יחד באותם זמנים קשים, וטולטלנו יחד ממקום למקום, ואם כי היום נדמה לו למר שעומד אני במדרגה למעלה ממנו, מ"מ חלילה לנו לנתק ידידותינו.

מיהר והשיב ודאי כדברך כן הוא, ולא פסקה ידידותינו מחמת שום סיבה שהיא, הודיתי לו על דבריו, והבהרתי אף אני, שרעו וידידו אני, והזכרתיו כמה וכמה זיכרונות נשכחים, מאותם ימים.

סימנו שיחנו מתוך אהבה וידידות, ואמר לי בנעימות שגרמתי לו קורת רוח מרובה, שהטרחתי את עצמי לתור אחריו, ולשוחח עמו, ונסתיים העניין בכי טוב.

אותו פלוני המספר עמד במקומו נדהם ומשתומם, מאשר ראו עיניו, ושאלני בתמיהה, רבי... לא די שלא השיבותם לו כגמולו אשר גמל אתכם, עוד הכנעתם עצמכם בפניו!!!

השבתי לו כדברים האלה, ראשית הלא גרמת בסיפורך אהבה ואחוזה ביני ובינו, ולזכות תחשב, ואילו גרמת שנאה בינינו ח"ו, היית עובר על דת בעוון לשון הרע.

לא כן עתה גרמת להמתיק הדינים, ושוב הלא ידעתי שלא הרעותי לרב זה מאום, ואין זה כי אם פליטת פה שלא במתכוון, וכי בשביל זה צריך אני לאבד עשתונותי ולשנאתו על לא דבר!!!

הרבי שהיה אוהב שלום ורודף שלום נפטר ביום א' אב תש"ס יום פטירתו של אהרון הכהן בגיל 93 ת.נ.צ.ב.ה.

כל המשמח חתן וכלה

איתא בגמרא ברכות (ו:): רב נחמן בר יצחק אמר: כל המשמח חתן וכלה, כאילו בנה חורבה מחורבות ירושלים, שנאמר: "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה וכו' כי אשיב את שבות הארץ כבראשנה אמר ה'" (ירמיה לג יא).

וצריך ביאור מה נשתנה מצוה זו של שמחת חתן וכלה, שעליה נאמר כאילו בנה חורבה מחורבות ירושלים, ומדוע לא אמרו כן על תפילין או על ציצית?

מובא בקדמונים, שהמצוה לשמח חתן וכלה, זה אפילו אם החתן והכלה כבר שמחים, וכמו כן מצוה לשמח אותם אפילו אם הם לא נתנו לו כלום, כי יש מצוה על כל אחד להוסיף עוד ועוד בשמחה שלהם, וא"כ מצוה זו לשמח חתן וכלה היא בגדר "אהבת חינם" שאף שלא נתנו לו כלום, מצוה לשמח ולהעניק אהבת חינם.

ולכן דוקא במצוה זו נאמר, כאילו בנה חורבה מחורבות ירושלים, שהרי אמרו חז"ל דחורבן הבית היה מחמת שנאת חנם, וא"כ התיקון בשביל שיבנה בית המקדש, הוא להרבות באהבת חינם.

היה זה לפני כמה שנים ברחוב הרב מלצר בבני ברק לאולם 'וגשל' הוותיק נכנס הרב חיים זאיד שליט"א להשתתף בשמחת חתונת קרוב משפחתו, כבר בכניסה לאולם ניגש לכספת המתנות, והטיל פנימה מעטפה בסך 500 ₪, אך עד מהרה גילה כי לא זו החתונה של קרוב משפחתו, ובירור קצר העלה כי אכן הקרוב מתחתן באולמי 'היכלי הפאר' ולא ב'וגשל' האולם בו הוא נמצא עכשיו, ובכספתו הניח את המתנה היקרה.

למרות אי הנעימות שבדבר, נראה כי אין מנוס מלקרוא לאחד המחותנים ולבקשו לפתוח את הכספת על מנת לחלץ את המעטפה היקרה.

הוא פוסע אל תוך האולם, ולפתע מתקרב אליו אחד המחותנים שכנראה הכירו משיעוריו הרבים, וכשכולו שמחה וצהלה הוא מסתער על הרב בידידות, כמה שאני מעריך שהרב בא לשמחתי גם בלי הזמנה, כל הכבוד, לא חשבתי להטריח את הרב לבוא לשמחתי, באשר אינני קרוב עמו מספיק, אבל ברוך השם 'שזכיתי'.

הרב זאיד ניסה להעמידו על טעותו, אך די מהר הבין שזה בלתי אפשרי, המוסיקה רועמת, האולם הומה, המחותן עליז מהאורח המכובד, חבל לנסות להסביר לו, ובעוד הרב מהרהר מה לעשות, עכשיו התקרב אליו גם החתן בעצמו, וחיש קל הוא כבר עומד ומרקד עם החתן במרכז רחבת הריקודים, בחתונה אליה כלל לא הוזמן רק נקלע אליה בטעות.

רק כעבור דקות ארוכות של השתהות וריקודים, מיהר הרב זאיד לאולמי היכלי הפאר לחתונה אליה התכוין להגיע מראש...

והנה למחרת, צלצול טלפון מפתיע מהדהד בביתו של הרב זאיד, על הקו, המחותן שכה הופתע אמש מהגעתו לחתונה, למרות שלא קיבל הזמנה והוא מבקש לספר לרב משהו חשוב.

ראה נא 'כבוד הרב' סיפר המחותן הנרגש, כשראיתי אתמול את הרב נכנס לחתונתי, למרות שלא הוזמן, פתאום החלו להתעורר בלבי נקיפות מצפון, כי לפני כמה שנים היה לי ידיד טוב שהתמסרתי אליו מאוד, עד כדי שסידרתי לו מקום עבודה, ואותו ידיד חיתן בן, ולא שלח לי הזמנה, ומאז אני בסכסוך איתו...

אך כשראיתי שהרב מגיע לחתונה גם בלי הזמנה, הבנתי שאולי גם בי מוטלת האשמה, אולי יש מקום לומר שהייתי צריך להגיע לשמחת ידידי גם ללא הזמנה.

התקשרתי לאותו ידיד, ושברתי קרח של חמש שנים, כשסיפרתי לו, שהרב הגיע לחתונת בני אמש גם בלי הזמנה, ומזה למדתי שהיה עליי להגיע לשמחתו בלי הזמנה.

לאחר חמש שנות נתק כואב וסכסוך ארוך, שברנו את המחסומים ודיברנו, ומה הכי מפתיע בסיפור? שאותו ידיד סיפר לי, שלמעשה הוא כן שלח לי הזמנה לחתונה, אך היא לא הגיעה, עקב שיבושי דואר, אני התחמקתי ממנו כי כעסתי על שלא הוזמנתי, בעוד הוא כועס, על שלא באתי.

חמש שנים היינו מסוכסכים על שטות כה פעוטה, עכשיו שברנו את השנאה השלמנו ועשינו שלום, הכל בזכות ביקור הרב בחתונתי ללא הזמנה.

הרב זאיד התרגש, הוא כלל לא חשב ששלום בין שני ידידים ייצא לפועל כתוצאה ממעשיו, והנה הוא זוכה לראות שהטעות שלו הובילה לשלום היסטורי בין שני ידידים, שחמש שנים לא החליפו ביניהם מילה, בלבו הרהר הרב כי היה שווה להשקיע בשלום שכזה 500 ₪

ואז שאל אותי המחותן, אולי תהא השעה הזאת שעת רחמים ורצון? אולי השכנת שלום, היא סגולה חזקה להושיעני לעת הזאת? הן יש לי בביתי בן מבוגר בארבע שנים מהחתן שהתחתן אמש, והוא יושב וממתין לזיווג שלו, קולו התרסק

והוא פרץ בבכי, אולי עכשיו אני יכול לפעול ישועה עבורו?
שאל המחנות, כשניצוץ של תקוה מהול בקולו.

בוודאי, קרא הרב זאיד, הן זכית היום לעשות שלום, ואין לך
כלי מחזיק ברכה גדול מהשלום, יש לך עת רצון נפלאה
מהשמים, לבקש כל אשר על ליבך, בקש מהשם בזכות
השלום, ורק אל תשכח לשלוח לי הזמנה ל'חתונה'.

נפרד ממנו הרב בידידות.

והנה חלפו כמה ימים, והרב זאיד מהלך ברחובה של עיר
בבני ברק, ממתין ברמזור שבפינת הרחובות רבי עקיבא ורש"י
לפתע ניגש אליו אדם זר ושואל כבודו הרב זאיד?

מודה באשמה, השיב הרב בחיוך מי אדוני?

נעים מאוד, סח הלה, כל הכבוד!!! הצעדים של הרב
סוגרים לי תיקים, חמש שנים הייתי מסוכסך עם חבר, ידד
נפש שלי, סכסוך שטותי על כלום, ממש לפני כמה ימים הוא
התקשר אליי במפתיע וסיפר לי, שהיה פגוע על שלא קיבל
הזמנה לחתונה שערכת, אבל לאחר שהרב הגיע לחתונתו
ללא הזמנה, החליט להשלים אתי, זה הזמן לומר לרב 'תודה',
אכן כן, גם הוא סיפר לי על כך, אמר הרב זאיד.

התרגשתי שהיתה לי הזכות לפתור סכסוך ישן ומיותר בין
שני ידידים, אוסיף ואגלה את אוזניך במה שאמרתי לו,
שהשכנת השלום, היא עת רצון שמימית, עוד לא מאוחר לנצל
את הזכות הכבירה הזאת ולפעול ישועה, עוד לא מאוחר
להשתמש במפתח!

'נפלא' - צהל הלה, אבקש את ברכתו של הרב בעניין בתי
המבוגרת, שעדיין ישועתה אינה נראית באופק, יברכנה הרב
שתזכה למצוא את זיווגה בקרוב ממש...

כה יתן ה' וכה יוסיף שמחות לרוב, בירך הרב בשמחה,
תעדכן אותי בהישמע מצהלות כלה בקרוב, לחץ את ידו ונפרד
ממנו בידידות.

וכבר ברגע הבא החל להרהר, שמא ואולי יתאים בנו של המחותן לבתו של האיש? אולי יש כאן שידוך שניתן להוציאו אל הפועל?

הרב זאיד שב לביתו ומיד ניגש לטלפון, בירר על הבן המבוגר ואחר כך גם על הבת, עוד באותו יום הציע את ההצעה לשני הצדדים, ובשעה טובה ומוצלחת תוך ימים אחדים נשברה צלחת, בשעה טובה שני הידידים שהסתכסכו לחינם והשלימו, הפכו למחותנים, בנו של המחותן שזה עתה סיים שבע ברכות, התארס עם בתו המבוגרת של הידיד עמו השלים.

לאחר מלחמת העולם השנייה הוקמה חומה בברלין, שמטרתה היתה לחלק את העיר לשנים, מן הצד האחד החלק המערבי בשליטת גרמניה, ומן הצד השני החלק המזרחי בשליטה הסובייטית.

החומה פילגה וחילקה בין בני משפחה, ובין חברים שמצאו עצמם משני העברים.

עם נפילת המשטר הקומוניסטי, ולאחר הפגנות רבות, בתאריך י"א בחשוון התש"ן הופלה החומה אשר הפרידה במשך כ"ח שנות נתק.

גרמניה חגגה את איחוד שני חלקי העיר, וקרובי משפחה וידידים נפגשו לאחר מספר שנים כה רב.

מספרים על רבי שלמה קרליבך ז"ל כאשר שמע על נפילת החומות, נענה ואמר: כמה חומות יש בין לבבות ישראל בין איש לרעהו ובין אדם לחבירו, חומות החוצות בין ידידים וקרובים, וחומות אלו גורמות להפריד גם בין ישראל לאביהם שבשמים, חומת ברזל המפסקת ביננו.

אם את חומות ברלין הצליחו להפיל, גם אנו יכולים לשבור את כל החומות, ובכח אהבת חינו, נוכל להתקרב לאבינו שבשמים.

בספר דורש טוב מספר הרב גואל אלקריף שליט"א.

פעם כשהייתי בבית הכנסת 'איצקוביץ' בבני ברק, ניגש אלי יהודי מבריסל, ר' שלום שמו, וסיפר לי סיפור שהתרחש עימו.

בבריסל יש בית רפואה גדול, שיצא שמעו בכל העולם במומחיותו המיוחדת לבעיות לב. ר' שלום הנ"ל הזדמן לצורך ענייניו, לנמל התעופה, וראה שם יהודי עטור זקן ופאות, התחילו השניים לשוחח ביניהם, סיפר האיש לר' שלום, שהוא מגיע מארץ ישראל מאחר שהבן שלו חולה, התגלתה אצל הילד בעיה חמורה בלב, והרופאים בארץ ישראל, הורו לו לפנות לטיפול דווקא בבית הרפואה בבריסל.

הסיפור הזה התרחש לפני כמה שנים, ובאותה תקופה לא היו ארגוני חסד רשמיים וענפים, כפי שיש היום.

היכן עומדים אתם להתאכסן? שאל ר' שלום את היהודי מארץ ישראל. אולי יוכל לקחת אותו ברכבו למחוז חפצו.

אינני יודע עדיין אמר האיש, יצאנו בחיפזון משום שהטיפול חייב להיעשות בדחיפות רבה, כיוון שכך, לא טיפלנו כלל בעניין האכסניה. האם יודע אתה על אכסניה יהודית שאינה יקרה מדי?

ודאי! אמר מיד ר' שלום, מוזמנים אתם להתארח בביתנו, כל זמן שהותכם כאן!

מאחר שראה ר' שלום שכך, הוסיף ושאל את היהודי, האם יש לך כבר את כל הסכום העצום שנדרש עבור הניתוח והאישפוז? עדיין לא, התקשרתי מארץ ישראל וביררתי כמה יהיה עלי לשלם, ההוצאות מסתכמות בכמאה וחמישים אלף דולר, לקחתי את מעט הכסף שהיה לי, קרובי משפחה נתנו עוד קצת, ואת השאר אני מקווה לאסוף כאן, אחרי שיאשפז את הילד.

ר' שלום הניד ראשו בצער, הוא ידע שבית הרפואה לא יבצע גם את הבדיקה הפשוטה ביותר, מבלי שיוסדר תחילה התשלום עד תום.

אוי ואבוי! הזדעזע האיש בשומעו זאת. מה אעשה? איך אשיג עכשיו מיד סכום אדיר כזה? ר' שלום הביט בו ברחמים, משתתף בצערו ובדאגתו, גם הוא עצמו לא היה גביר גדול, ומאה וחמישים אלף דולר מהווים סכום גדול גם עבורו.

תראה מה נעשה אמר ר' שלום לאב האומלל, אני אשיג מאה וחמישים אלף דולר, אשבור תוכניות חיסכון, ואולי קצת אלווה ממכרים ואחר כך תנסה להחזיר, אבל קודם כל, קח את הכסף והכנס את הבן לבית הרפואה, שלא יהיה שום עיכוב בטיפול הנצרך להצלת חייו.

ר' שלום הילווה את הכסף, והבן התקבל לבית הרפואה, נערכו כל הבדיקות הנחוצות והניתוח עבר בהצלחה.

עכשיו הגיע הזמן להשיג את הכסף כדי להחזיר לר' שלום.

היהודי מארץ ישראל יצא לאנטוורפן לחזר על פתחי נדיבים, אבל הסכום שהשיג היה ממש קטן, הוא לא התקרב אפילו למאה אלף דולר.

ולמה?

אולי מכיוון שזה כבר לא היה פיקוח נפש. כשאנשים שומעים פיקוח נפש אצל ילד, הם מתעוררים, חשים את הצורך הדחוף להציל את חייו של הילד הרך. אבל כשמדובר רק בהחזרת חוב, זה כבר לא ממש מרגש.

ר' שלום ראה את מצוקתו של האב, ואמר לו בסבר פנים יפות, כך גילגלו מן השמיים, פטור אתה מחובך, סעו לחיים טובים ולשלום.

שנה לאחר מכן, התקשר אליו היהודי מארץ ישראל והודה לו בלב נרגש, על שהיה שליח טוב להציל את בנו.

בזכותך הבן הזה עכשיו בריא ושלם, והוא יושב ועוסק בתורה בהתמדה.

אחר זמן מה, ביום לא בהיר אחד, התברר שביתו של ר' שלום לקתה במחלה קשה, סוג של לוקמיה רח"ל, בחסדי ה' הטיפולים הצליחו והיא התרפאה לחלוטין, בדיקות תקופתיות שנערכו היו תקינות כולן.

השנים חלפו, הילדה גדלה והגיעה לגיל שידוכים, פתאום התברר גודל הבעיה. נכון היא כלילת המעלות, יש לה יראת שמים, המידות שלה נעלות, היא מוכשרת, והמשפחה טובה ובעלת חסד, אבל אומרים האנשים, היא הייתה חולה פעם, ואנו לא רוצים לקחת סיכון.

רופאים מומחים אישרו בכתב, שהבת בריאה ב"ה, ואין שום בעיה רפואית, וגם לא השלכות של המחלה או של הטיפולים. הרופאים כתבו, אבל האנשים דאגו, ושום הצעה לא התקדמה.

בצר לו הגיע ר' שלום מבלגיה לארץ ישראל, ומיהר לנסוע לכותל, הוא התפלל בבכייה גדולה ריבונו של עולם ניסית אותנו בניסיון הראשון שלנו, ועשית עימנו חסד, הצלת לנו את הבת, אנא עשה עימנו חסד נוסף, שהבת הזו שהצלת, תזכה גם למצוא את זיווגה הראוי.

לאחר שהתפלל שעה ארוכה מעומק ליבו, יצא מרחבת הכותל, והלך דרך השוק הערבי, פתאום הוא הרגיש טפיחה על הכתף, הוא הסתובב בבהלה, אך נרגע באחת, כשראה מולו יהודי עטור זקן, פני האיש היו מוכרות לו מעט.

שלום עליכם בירך אותו האיש בלבביות גדולה, האם אתה זוכר אותי? הייתי אצלכם בתקופה קשה מאוד בחיי, ואתה היית השליח להציל את בני.

ר' שלום ואבי הבן היו נרגשים מאוד, מחמת הפגישה המחודשת. האיש שהבחין בעיניו האדומות והנפוחות של ר' שלום, שאלו בעדינות לשלוחו ולשלום בני משפחתו. ר' שלום סיפר לו בכאב גדול על הבת המיוחדת במינה שיש לו, שהרקע

של המחלה מן העבר רודף אותה ואינו מרפה, ואין באופק שום הצעת שידוכים שמתקרבת להיות סבירה.

בעיה לא פשוטה הסכים עימו האיש, גם אצלנו קיימת אותה בעיה, הבן שלי הוא מהטובים ביותר בישיבה שלו, באמת ולא במליצה, ולא מכיון שאני אבא שלו, הוא ירא שמיים בעל מידות ומתמיד גדול, אבל מה? אנחנו לא מסתירים את הבעיה הרפואית שהייתה לו, ואת הניתוח המורכב שהוא עבר. קשה, קשה עם שידוכים...

הוא שתק והירהר רגע, ואחר כך הוסיף נו... אז אולי זה בא בחשבון ש..? אני הרי את המשפחה שלכם כבר מכיר כמשפחה טובה וגומלת חסדים, שאין רבים כמוה...

נעשו בירורים נערכו פגישות, וזמן קצר לאחר מכן, דרש ר' שלום המאושר באירוסין של הבת שלו, עם החתן שסייע להציל את חייו.

לשימוח בשמחת הזולת

בפרשת ויחי התורה מספרת, שיעקב קרא לכל בניו, לברך אותם לפני פטירתו, כמ"ש: "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתֶכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים: הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם:"

שואל הרב מבריסק מדוע קרא יעקב לכל בניו שיאספו בצוותא, הרי הוא תיכנן לברך כל אחד בנפרד, והברכה של האחד תהיה שונה לגמרי מהברכה של השני, אם כן מה ראה יעקב צורך בכך שכל בניו התאספו יחדיו בעת הברכה?

ותירץ הרב מבריסק, שכוונתו של יעקב הייתה שכל אחד ישמע את הברכה הניתנת לשני וישמח בה.

כאשר האחים ישמעו שיהודה מקבל את המלכות, ויששכר מתעטר בכתר תורה, וזבולון לחוף ימים ישכון, וכו' וכן הלאה ילמדו את עצמם לשימוח בשמחת האחד בשמחת רעהו. וזו עבודה גדולה לאלוקים.

ומה היא הדרך שתקל על האדם לשמוח בהצלחותיו של השני? כשידע שאין מלכות נוגעת בחברתה כמלוא נימה, והברכה שקיבל עמיתו איננה גורעת כהוא-זה מהברכות שהוא עתיד לקבל.

ואולי זה גם הפירוש בתפילת שמונה-עשרה 'וברכנו אבינו כולנו כאחד', דהיינו שנשמע כולנו כאחד את הברכה של השני, ונשמח בה. (ברכי נפשי במדבר עמ' תס"ה)

אמרו רבותינו בגמרא (שבת קיח: קי"ט.) אמר אביי: תיתי לי, דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתה, עבידנא יומא טבא לרבנן. (כאשר ראיתי תלמיד חכם שסיים מסכת, עשיתי סעודת מרעים לחכמי הישיבה.)

ולכאורה מדוע טרח אביי להכין סעודה בעת שחכם אחר סיים מסכת?

מבאר הבאר משה מאוז'רוב יש לפרש על פי מאמר רבותינו (בראשית רבה פרק ז) למה לא נכתב ביום השני כי טוב, משום שביום זה אירעה מחלוקת, שנאמר: "וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם" (בראשית א ו) הרי לנו מכאן שמחלוקת אינה דבר רצוי, במקביל לכך כאשר שוררת אחדות, הוא יום טוב, שמצאנו (תענית ל: ובתוספות שם) שביום שהותרו השבטים להינשא זה לזה, תיקנו יום טוב לישראל.

רצה אביי ללמד את תלמידיו, פרק בהלכות אהבת ישראל, ולפיכך בכל עת שאחד החכמים סיים מסכתא, ערך והכין הוא את הסעודה, למרות העובדה שהוא עצמו לא למד את המסכתא, וא"כ לכאורה אפשר להקשות עליו, לשמחה מה זו עושה?

אלא אביי רצה להוכיח לכולם, ששמחת אותו תלמיד מסיים המסכתא, היא שמחתו שלו, ותחושת לבו, היא כאילו הוא עצמו סיים את המסכתא, מסיבה זו טרח הוא בעצמו בהכנת הסעודה. אהבת ישראל של אביי היא איפוא היום טוב, מכיון שהרחיק מלבו את סממני המחלוקת ופירוד הלבבות, ולפיכך עבידנא יומא טבא לרבנן.

מסופר (אדמור"י בעלזא ג שלג) כשהיה עת צרה ליעקב, במלחמת העולם הראשונה באו רבנים ואדמורי"ם מהונגריה, וביניהם גם הרב משה דוד טייטלבוים אב"ד לאפש, אל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא

זצ"ל בהיותו בעיר ראצפארד, ובקשוהו לעורר את העם לתשובה, כדי לקרב בזה את הגאולה.

השיב כך: לאפעשער-רב רואה אני שמוסכם אצלכם שביאת המשיח תלויה בתשובה, ואני אומר שהמשיח יבא רק כשתהיה שוררת בעם אהבת ישראל, כאשר כל אחד יאהב את רעהו כנפשו, אפילו את הגרוע שבישראל, ויהיה איחוד לבבות ולא פירוד לבבות, בזה תלויה ישועתם של ישראל. (מטל השמים).

מעשה היה בקושטא, בעני קשה יום, שהסתובב להשיג את לחם חוקו, בחיזור על הפתחים, והנה הגיע סמוך לארמון השולטן, וגופו המוכה שחין גירד לו, והעני גירד את גופו בכותל ארמונו של המלך.

לרוע מזלו המלך באותה העת היה יושב בגוזטרא שבארמון, וכשראה את העני מתגרד בקיר הארמון, כעס איך אינו בוש להתגרד בארמונו?

ציוה המלך את המשרתים להביאו מיד.

ומיד ירדו שני שוטרים ולקחו אותו אל הגוזטרא שבה המלך יושב, והוא רועד מפחד, שהמלך לא יהרוג אותו על הבזיון במלכות.

שאל אותו המלך לפשר מעשיו?

ויען העני שבקבות חזריו על הפתחים, זה כבר מספר ימים שלא התקלח, ולכן גירד את גופו בקיר הארמון, והוא לא שם ליבו לזאת, והתנצל על כך.

המלך שראה את העני ומצבו, חמל עליו ושילח אותו עם סכום כסף הגון לרכוש דירה, וכן סכום להתפרנס בכבוד.

העני שמח, רכש דירה, והחל חיים חדשים.

חבריו העניים מהשכונה, לא הבינו מה קרה, כיצד חברם נטש את הצריף והחליף וילה והחל ללכת בבגדי מלכות. נפגשו עימו ולחצו עליו לספר להם, כיצד שפר גורלו? והוא

היה שותק, ושאלוהו אם זכה בפיס או שעשה איזו סגולה להרויח ממון בזמן קצר כזה? ולאחר לחצים רבים, נאות חברם העני לשעבר וגילה להם את סודו ואת המעשה עם המלך.

חבריו נפרדו ממנו, והחליטו שגם הם רוצים שינוי בחיים, התארגנו שני חבריו העניים, ועמדו ליד קיר הארמון, והחלו לגרד את גופם בקיר הארמון. ולמזלם, המלך אותו היום לא היה בביתו, ואמרו: כי יבואו גם למחר. ואכן למחר שוב ניסו לקראת הערב לגרד את עצמם בארמון המלך.

באותה השעה, היה המלך סועד פת ערבית בחברת המלכה ובני משפחתו בגזוזטרא שבארמון. ולפתע הבחין המלך במחזה המוזר, של שני אנשים מתגרדים על קיר הארמון.

מיד שלח שני שוטרים והביאו אותם לפניו, הם כמוכן שמחו והיו קורצים בעיניהם זה לזה, הנה זה היום אשר קוינו לו.

המלך היה פיקח גדול, ומעיניו לא נעלמו הקריצות, והבין בדיוק מה הם רוצים, וכאשר באו לפניו, דרש מהם אני רוצה לדעת מה מעשיכם להתגרד בקיר הארמון?

כמוכן שהם דקלמו את מאמר חברם, אנו עניים ולא התקלחנו שבוע, ולכן התגרדנו בקירות הארמון וסליחה אם פגענו בכבוד המלך.

המלך קרא לעבדיו וציוה להכותם מאה מלקות נמרצות, החלו העניים לבכות ולזעוק לרחמים, אך המלך לא נעתר להם, ואמר להכות בכל הכח.

וככלות מאה המכות, שאל אחד מהם את המלך בפליאה, השופט כל הארץ לא יעשה משפט? מדוע צוית להכותינו, והלא לפני שבוע היה כאן חברינו וגם הוא גרד את גופו ולא די שלא הענשתו, אלא אף נתת לו מעושר מתנות ידך, ומדוע יגרע חלקינו ונקבל מנה של מכות במקום מנה של מתנות?

ענה המלך, הוא היה לבד, לכן הבנתי את הצורך בגרוד, אך אתם כאן שניים, היה עליכם לגרד אחד את גבו של השני, ולמה לא עשיתם זאת, כנראה שאין בינכם אחדות, אם כן ראויים אתם למלקות.

המעשה הבא אירע בביקורו של הרב מפוניבז' באחת מקהילות אמריקה, בשבתו בבית הכנסת הבחין בו אחד המשולחים ששהה שם, ופניו נפלו.

אותו רב נשלח בידי ישיבת סלבודקא שבבני ברק לאסוף כספים עבור הישיבה הנתונה במצוקה, אולם בראות המשולח שהרב מפוניבז' נמצא במקום, הבין כי אפסה תקוותו להתרים אפילו סנט אחד, אין כל ספק שהרב כהנמן בדיבורו הסוחף והכריזמטי, ישבה את לב הנוכחים וימצה את כל יכולת תרומתם עבור ישיבתו. ולמשולח מסלבודקא לא יותר דבר.

אולם לאחר שנסתיימה התפילה, לא מיהר המשולח לעזוב את בית הכנסת, אמר לעצמו, אם לא אצליח לאסוף כאן כסף, לפחות אשמע דרשה טובה מפי הרב כהנמן הרהר בעגמימות, והתיישב בקצה בית הכנסת.

ואכן הרב מפוניבז' לא איכזב, הוא נשא דרשה סוחפת ומרתקת, בה סיפר על אימי השואה, והירצה אודות חשיבותם של בני העם היהודי, לשמור על הגחלת, ולתמוך בלומדי התורה, ואז כאשר לא נותרה עין יבשה בבית-הכנסת הרים לפתע הרב מפוניבז' את קולו, וזעק, יושב עימנו כאן באולם שלוחא דרבנן מישיבת סלבודקא שבבני ברק, האם יודעים אתם אילו גדולי עולם חבשו את ספסלי ישיבת סלבודקא באירופה?

ובטרם התאושש המשולח של ישיבת סלבודקא מן ההלם ומן התדהמה, עבר הרב כהנמן לדבר על מצוקתה הקשה של ישיבת סלבודקא, ועל החובה הקדושה לתמוך בה ולהחזיקה שלא תיסגר חלילה, וכאילו לא היה די, הרב מפוניבז' ירד מן הבמה וניגש אל המשולח, הניח ידו על כתפו ואמר לו בקול רם

שנינו יחד נעבור כאן ונאסוף כספים עבור ישיבת סלבודקא רק עבורה.

ואכן במשך דקות ארוכות צעדו השניים בין המתפללים האמידים, והללו הרימו את תרומתם הנדיבה במיוחד.

הסכום שנאסף עלה על כל הצפיות של המשולח של ישיבת סלבודקא, הוא לא תיכנן לאסוף בכל ביקורו בחוץ לארץ, אפילו את מחציתו של הסכום הגדול, וגם עיניו של הרב מפוניבז' זהרו נוכח ההצלחה הכבירה.

לאחר שיצאו השניים מבית-הכנסת מצא המשולח מקום להציג את תמיהתו, ילמדנו כבודו, מה ראה על ככה? מדוע החליט להתרים את המתפללים עבור ישיבת סלבודקא, ולא עבור ישיבתך הזקוקה גם היא למזומנים?

הסביר הרב מפוניבז' בפשטות, הבט, מתפללי בית-הכנסת יודעים כי גם אני מחזיק ישיבה, ועל כן הנחתי, כי בראותם שאיני אוסף כספים עבור עצמי אלא עבור ישיבה אחרת, הם ישערו כי מצבה של אותה ישיבה אכן קשה עד אנוש, שאם לא כן, מדוע אני מזניח את ישיבתי עבור ישיבה אחרת?

מתוך כך שיערתי שיגדילו הנדיבים את סכום התרומה, ויתרמו סכומים גדולים יותר מאשר אילו הייתי מתרים אותם עבור ישיבת פוניבז', וכיון ששנינו באנו לאותה מטרה להגדיל תורה ולהאדירה, מה זה משנה לאיזו ישיבה מגיע הכסף בסופו של יום? מיני ומיניה יתקלס עילאה, ואם אפשר להשיג סכום מסויים עבור ישיבת פוניבז' או סכום כפול עבור ישיבה אחרת, דומני כי הבחירה בין שתי האפשרויות אינה קשה...

בעל אהבת ישראל זי"ע מוויזניץ אמר, מוטב שאכשל מאה פעמים באהבת חינם, מאשר פעם אחת בשנאת חינם.

ואמר פעם על אחד שמותר היה לשנאו מן הדין, ואפילו הכי קרבו מאוד, משום, קדש עצמך במותר לך.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679